

О.С. САМОЙЛОВА

Національний університет внутрішніх справ

УДК 340.134:65.012.8(091)

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ

Проведена систематизація законодавства, яке регулює відносини в галузі інформації з обмеженим доступом, починаючи з прийняття першого законодавчого акту і закінчуючи нормативними актами, що діють на теперішній час.

В Україні проходить процес формування інформаційного суспільства, що створює широкі можливості для більш активного і ефективного розвитку людини, суспільства, держави, міжнародного співтовариства. В цих умовах одним із важливих аспектів правового регулювання інформаційних відносин є формування правового режиму інформації, становлення інформаційного законодавства та системи підзаконних нормативно-правових актів.

Останнім часом все більш уваги приділяється вивченню інформації, її правовому обігу та регулюванню інформаційних відносин. Наприклад, П.І. Орлов проаналізував філософсько-методологічні аспекти поняття інформації, властивості інформації, захист інформації та інші питання, щодо інформації. І.В. Арістова досліджувала проблеми, що виникають в сфері інформаційних відносин у державному управлінні органів внутрішніх справ. О.В. Кохановська звертає увагу на проблеми правового регулювання інформаційних відносин; О.О. Єфремов розглядає інформацію як об'єкт цивільних прав. Також увагу вчених привертують проблеми правового обігу інформації з обмеженим доступом. О.О. Фатьянов приділяє увагу проблемам формування інституту службової таємниці; О.Е. Радутний вивчає особливості кримінальної відповідальності за незаконне збирання, використання або розголошення комерційної таємниці; Е.Я. Соловйов - проблеми щодо комерційної таємниці та її захисту.

В своїй роботі автор вважає доцільним провести систематизацію законодавства, яке регулює відносини в галузі інформації з обмеженим доступом, починаючи з прийняття першого законодавчого акту і закінчуючи нормативними актами, що діють на теперішній час. Метою статті є проведення історичного аналізу формування інституту інформації з обмеженим доступом.

На початку 20 століття держави вступили в боротьбу за ринки збуту і колонії. Це обумовило необхідність правового обмеження доступу до інформації про зовнішньополітичні справи окремих країн, про військовий і промисловий потенціал, мобілізаційні плани і новинки військової техніки, і як наслідок цього була введена відповідальність за розголошення цих відомостей.

В Росії таке діяння було кваліфіковано як один із семи видів державної зради і мало назву шпигунства. Відповідальність за нього була введена в дію Законом від 20.04.1892 року, у відповідності до якого шпигунство визначалось, як сприяння іноземній державі в зборі відомостей чи предметів, що стосуються зовнішньої безпеки Росії, її збройних сил і оборонних споруджень, призначених для захисту країни. Але, як бачимо, перелік дій, які могли бути визначені як шпигунство, був занадто вузьким.

У 1882 році Олександром III була заснована спеціальна комісія під головуванням криміналіста Н.С. Таганцева, яка займалась розробкою Нового кримінального укладення. Комісія завершила роботу під час правління Миколи II. Складене нею Нове кримінальне укладення набрало чинності 22.03.1903 року [1] і визначало вже більш широке коло дій в сфері шпигунства, за які передбачалось кримінальне покарання. Це: сприяння іноземній державі в зборі відомостей чи предметів, що стосуються зовнішньої безпеки Росії, її збройних сил і оборонних споруджень, призначених для захисту країни; порушення правил оборони і збереження секретних документів і предметів утримування голубів чи організація бездротового телеграфу в прикордонних районах; опублікування у відкритій пресі відомостей, які становлять державну таємницю. Важливою перевагою Нового кримінального укладення було введення розмежування для тих, хто займався шпигунством чи розголосив таємні відомості, не маючи до них офіційного допуску, і для тих, кому вони були довірені по службі чи отримані ними в силу службового становища. Для другої категорії передбачалося більш суворе покарання - була введена страта за вбивство з метою "сприяння в шпигунстві". Це єдине з перерахованих діянь у сфері шпигунства, за яке передбачалося покарання у вигляді страти. Окремо передбачалося покарання за зняття копій із секретних документів.

У 1912 році в Росії був прийнятий самий прогресивний у Європі законодавчий акт, спрямований на правове забезпечення захисту державної таємниці і протидію іноземному шпигунству.

Закон від 5.07.1912 року "Про зміни діючих законів

щодо державної зради шляхом шпигунства в мирний час" значно розширив поняття державної зради шляхом шпигунства, змінивши, з одного боку, деякі статті Кримінального укладення, а з іншого боку, запровадив у дію ряд нових постанов, що передбачають кримінальну відповідальність за деякі види шпигунства, раніше кримінально некарані. Відповідно до цього закону, шпигунство тепер розглядалося як самостійний злочин, охоплюючи не тільки сам процес шпигунства і пособництво йому, але і просте розголошення секретних відомостей.

Перша світова війна послужила причиною прийняття двох важливих законодавчих актів – "Про затвердження тимчасового положення про військову цензуру" (Указ 10.07.1914 р.) і «Переліку відомостей та зображень, що стосуються зовнішньої безпеки Росії та її військово-морської та сухопутної оборони, розголошення та розповсюдження у пресі, промовах та доповідях, проголошених на публічних зборах, що заперечується на підставі статті 1 відділу 2 Закону від 5 липня 1912 року та статті 5 Височайшого указу урядовому Сенату від 20 липня 1914 року". Відповідно до Указу від 10.07.1914 року з'явилися ще два діяння, за які передбачалось кримінальне покарання: повідомлення в доповіді, публічний виступ чи печать відомостей, які становлять державну таємницю; неспредставлення друкованого видання у військово-цензурне управління. Перелік містив 25 пунктів, пов'язаних із різними аспектами військового життя. Під категорію "державна таємниця" попали відомості, починаючи від кількості нейтралізованих шпигунів і закінчуючи описом відвідування царськими особами театру воєнних дій.

Після початку першої світової війни перелік відомостей був значно розширений. Існувало 29 груп відомостей, опублікування чи використання, яких у публічних виступах було заборонено. Трохи пізніше, 9.11.1914 р. було видане доповнення до цього Переліку. Воно складалося усього лише з одного пункту - "Про пропозиції, постанови та заходи по Раді Міністрів, як пов'язаних з надзвичайними витратами у військовий час, так і викликаних воєнними обставинами".

Майже через рік, 29.07.1915 р., коли частина пунктів Переліку перестали бути актуальними, був виданий повий Перелік відомостей. Більше переліків відомостей до 1917 року не видавалося. 13.10.1921 року Декретом РНК затверджений "Перелік відомостей, які становлять таємницю та не підлягають розповсюдженню" [2], відомості за яким поділялися на військові й економічні.

29.08.1922 року був затверджений Кримінальний кодекс УРСР, у ст.66 якого передбачалася кримінальна відповідальність за шпигунство. "Участь у шпигунстві всякого роду, що виражається в передачі, повідомленні чи викраденні, чи збиранні відомостей, що мають характер державної таємниці, особливо військових, іноземним державам чи контрреволюційним організаціям у контрреволюційних цілях, чи за винагороду, карається – видією мірою покарання і конфіскацією всього майна, з допущенням при пом'якшувальних обставинах зниження покарання до позбавлення волі на термін не нижче 5 років зі строгою ізоляцією і конфіскацією всього майна. Оголо-

шення тих же відомостей, при відсутності контрреволюційних чи корисливих цілей і не освідомлення про можливі наслідки такої діяльності, карається – позбавленням волі на термін не нижче 3 років" [3].

11.01.1923 року була видана Постанова Політбюро ЦК РКП(б) про створення при ДПУ спеціального міжвідомчого бюро по дезінформації (Дезінфбюро) [4]. 27.04.1926 року була видана Постанова РНК СРСР "Про затвердження переліку відомостей, які є за своїм змістом спеціально охоронюваною державною таємницею" [5]. Це був перший відкритий перелік, відповідно до якого відомості поділялися на три групи: військового і економічного характеру та інші.

У червні 1926 року спецвідділом при ОГПУ виданий "Перелік питань таємного, цілком таємного, та такого, що не підлягає оголошенню листування". Його зміст більш детально розкривав питання, відображені в переліку РНК. У тому ж році прийняті загальносоюзні: "Інструкція щодо ведення таємного та шифрувального діловодства"; "Інструкція місцевим органам ОГПУ щодо спостереження за організацією таємного і мобілізаційного діловодства"; "Інструкція щодо ведення архівного діловодства й здачі справ в органи Центрархіву"; "Інструкція про порядок приготування і конвертування кореспонденції що надіслана дипломатичною поштою".

У 1928 році були прийняті роздільні "Інструкція із таємного діловодства" і "Інструкція з шифрувального діловодства" [6].

Кримінальним кодексом УРСР зі змінами і доповненнями на 25.05.1930 року кримінальна відповідальність за шпигунство передбачалася ст.54-6 [7]. "За шпигунство, цебто за передання, викрадення або збирання для передання відомостей, що за змістом своїм становлять спеціально охоронювану державну таємницю, чужоземним державам, контрреволюційним організаціям або приватним особам, застосовується - позбавлення волі на реченеш не менший як три роки з конфіскацією всього або частини майна, а за тих випадків, коли шпигунство спричинилося або могло причинитися до особливо тяжких наслідків для інтересів Союзу РСР – вишій захід соціальної оборони – розстріл або оголошення за ворога трудящих, з конфіскацією майна, з позбавленням громадянства союзної республіки, і тим самим громадянства Союзу РСР та з вигнанням за межі Союзу РСР назавжди. За передання, викрадення або збирання для передання економічних відомостей, що за своїм змістом не становлять спеціально охоронюваної державної таємниці, проте не підлягають оголошенню через безпосередню заборону закону або з наказу керівників підприємств, установ і підприємств, за плату або безкоштовно організаціям і особам, зазначеним вище, наказується – позбавлення волі на реченеш до трьох років".

При порівнянні ст.54-6 КК 1930 року і ст.66 КК 1922 року видно, що їхніми відмінними рисами є наступне – по-перше, з тексту статті виключена вказівка на мотиви, що пояснюється тим, що для всіх контрреволюційних злочинів мотивація повинна відповідати вимогам, пред'явленим ст.54-1 КК 1930 року; по-друге, з тексту

статті 66 виключена друга частина, що пояснюється такими ж мотивами, як і виключення другої частини ст.58. Доповнена ст.54-6 КК новою другою частиною, що передбачає економічне шпигунство, тобто "передачу, викрадення чи збирання з метою викрадення економічних відомостей, що не є по своєму змісті спеціально охоронювану державну таємницю, але не належать розголошенню по прямій забороні закону чи розпорядженню керівників відомств, установ і підприємств, за винагороду чи без винагороди організаціям і особам, указаним вище". У двох примітках до статті 54-6 КК 1930 року встановлено, що під спеціально охоронюваною державною таємницею слід розуміти перелік тих відомостей, список яких публікується РНК СРСР і друге - указівка на те, що шпигунство військовослужбовців переслідується по відповідній статті глави "Військові злочини".

Кримінальним кодексом УРСР зі змінами і доповненнями на 25.05.1930 року в ст.206-25 передбачалась кримінальна відповідальність за військове шпигунство: а) За розголошення відомостей про збройні сили та озброєність Союзу РСР, що є спеціально охоронюваною таємницею (арт.1-6 постанови Ради народних комісарів Союзу РСР від 27.04.1926 р.), - позбавлення волі на речення не меншій як один рік; б) За той же самий учинок, якщо він мав або зазнаки міг мати особливо тяжкі наслідки - вищий захід соціальної оборони з конфіскацією майна; в) За розголошення військових відомостей, що не підлягають оголошенню, але вони не вважаються за таємні, яка потребує соціальної охорони, - позбавлення волі на речення до одного року; г) За вчинок, передбачений пунктом "в" цього артикулу, за полегшуючих обставин, - прикладаються правила дисциплінарного статуту Робітничо-селянської червоної армії.

У ст.117 Кримінального кодексу Радянських Республік 1925 року передбачалась кримінальна відповідальність за розголошення посадовими особами не підлягаючих розголошенню відомостей [8]. При порівнянні ст.117 зі ст.66 КК УРСР 1922 року і ст.56-4 КК УРСР 1930 року, що карає за повідомлення відомостей, які становлять державну таємницю, видно, що в ст.117 маються на увазі іншого роду відомості, що не мають характеру державної таємниці, але не можуть бути розголошенні або по внутрішньому розпорядку установи чи підприємства, або по прямій забороні закону. До них відносилися: відомості про засідання колегій, наради суддів; про обороти чи стан каси, про переговори, договори із третіми особами (таємна кореспонденція); про зроблені угоди чи про стан рахунків клієнтів і тому подібне.

Наказом НКО СРСР № 0130 від 20.06.1940 року введена "Настанова по мобілізаційній роботі у військових частинах, управліннях і установах Червоної Армії". 2.01.1940 року Постановою РНК затверджена "Інструкція з ведення таємних і мобілізаційних робіт і діловодства в установах і на підприємствах". 8.06.1947 року прийняті Постановою РМ СРСР "Про встановлення переліку відомостей, що становлять державну таємницю, розголошення яких карається відповідно до закону"; 9.06.1947 року - Указ Президії Верховної Ради СРСР "Про відповідаль-

ність за розголошення державної таємниці і за втрату документів, що містять державну таємницю". 01.03.1948 року Постановою Ради Міністрів СРСР затверджені "Перелік найголовніших відомостей, що складають державну таємницю" і "Інструкція з забезпечення охорони державної таємниці в установах і на підприємствах СРСР". В Інструкції 1948 року встановлені три ступені таємності ("таємно"; "цілком таємно"; "особливо важливість"), порядок визначення ступеню таємності відомостей, проведена уніфікація назв секретних органів.

У березні 1954 року утворений Комітет державної безпеки (КДБ) при Раді Міністрів СРСР. У 1956 році Головою КДБ при РМ СРСР затверджена "Інструкція з забезпечення охорони державної таємниці в установах і на підприємствах СРСР".

У Кримінальному кодексі України 1960 року передбачене більш детальне розмежування злочинів за незаконне поводження з інформацією з обмеженим доступом [9]. Діяли наступні статті: ст.56 (державна зрада); ст.57 (шпигунство); ст.67 (розголошення державної таємниці); ст.68 (утрата документів, що містять державну таємницю); ст.68-1 (передача іноземним організаціям відомостей, що становлять службову таємницю); ст.108-4 (розголошення відомостей про проведення медичного огляду на зараження вірусом імунодефіциту людини і його результатів); ст.115-1 (розголошення таємниці усикювлення); ст.131 (порушення таємниці листування, телефонних переговорів і телеграфних повідомлень); ст.148-6 (незаконний збір з метою використання чи використання відомостей, що становлять комерційну таємницю); ст.148-7 (розголошення комерційної таємниці); ст.181 (розголошення даних попереднього слідства чи дізнання); ст.253 (розголошення військової таємниці чи втрата документів, що містять військову таємницю).

1.10.1965 року була затверджена "Інструкція щодо забезпечення збереження державної таємниці й проведення робіт в таємному режимі"; 15.11.1976 року прийнята Постанова ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР № 941-323 «"Про міри щодо подальшого вдосконалення систем зберігання державних таємниць". В грудні 1980 року Постановою Ради Міністрів СРСР № 1121-387 затверджені "Перелік найголовніших відомостей, що становлять державну таємницю" і "Положення про порядок установа ступеню таємності категорій відомостей і визначення ступеню таємності відомостей, що містяться в роботах, документах та виробах".

25.03.1988 року Головлітом затверджене "Положення про порядок підготовки матеріалів, призначених для відкритого опублікування і видання з грифом "Для службового користування" (Положення-88); у 1990 році Головним управлінням по охороні державних таємниць у печаті (ГУОТ) при Раді Міністрів СРСР затверджені "Методичні рекомендації з охорони відомостей, що підлягають захисту від розголошення в печаті й інших засобах масової інформації".

Важливим моментом в формуванні інформаційного законодавства було прийняття Закону України "Про інформацію" від 2.10.1992 року [10], який встановлює загальні

правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплює право особи на інформацію в усіх сферах суспільного і державного життя України, а також систему інформації, її джерела, визначає статус учасників інформаційних відносин, регулює доступ до інформації та забезпечує її охорону, захищає особу та суспільство від неправдивої інформації. Відповідно до цього Закону інформація може бути відкритою та з обмеженим доступом. Інформація з обмеженим доступом по своєму правовому режиму поділяється на конфіденційну і таємну. Порядок поводження з таємною інформацією і її захист визначається відповідними державними органами за умови додержання вимог, встановлених цим Законом. Порядок обнародування таємної інформації визначається відповідним законом.

Закон України "Про інформацію" став базисом для прийняття інших законів, положень, інструкцій, регулюючих порядок звертання і захисту різних видів інформації з обмеженим доступом, прикладами яких можуть бути Закони України "Про державну таємницю" від 21.01.1994 р. [11] та "Про науково-технічну інформацію" від 25.06.1993 р. [12]; "Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією" від 13.06.1995 року [13]; "Положення про порядок розпорядження картографічною інформацією" від 25.03.1997 р. [14]; Закон України "Про захист інформації у автоматизованих системах" від 05.07.1994 р. [15]; "Інструкція про порядок забезпечення режиму безпеки, що повинен бути створений на підприємствах, установах та організаціях, які здійснюють підприємницьку діяльність у галузі криптографічного захисту конфіденційної інформації, що є власністю держави" від 22.10.1999 р. [16]; "Інструкція про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави" від 27.11.1998 року № 1893 [17] та інші.

Окремо відмітимо внесок в систематизацію законодавства, регулюючого інформаційні відносини, професора П.І. Орлова, який провів науковий аналіз змісту понять "інформація", "інформатизація" та систематизував біля 1500 документів законодавчого характеру, що містять ці поняття [18].

Законодавці врахували потреби нашого часу в захисті інформації з обмеженим доступом та в чинному Кримінальному кодексі передбачили кримінальну відповідальність за незаконне поводження з інформацією з обмеженим доступом. В ньому передбачені наступні статті: шпигунство (ст.114); розголошення відомостей про проведення медичного обстеження на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини або іншої невідомої інфекційної хвороби (ст.132); незаконне розголошення лікарської таємниці (ст.145); порушення таємниці голосування (ст.159); порушення таємниці листування, телефонних переговорів, телеграфної або іншої кореспонденції, переданої засобами зв'язку чи через комп'ютер (ст.163); розголошення таємниці усиновлення (удочеріння) (ст.168); незаконне збирання з метою використання чи використання відомостей, що становлять комерційну таємницю

(ст.231); розголошення комерційної таємниці (ст.232); розголошення державної таємниці (ст.328); утрата документів, що містять державну таємницю (ст.329); передача чи збирання відомостей, які становлять конфіденційну інформацію, що є власністю держави (ст.330); розголошення даних досудового слідства чи дізнання (ст.387); розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, чи втрата документів або матеріалів, що містять такі відомості (ст.422) [19].

Таким чином, на підставі історичного аналізу формування інституту інформації з обмеженим доступом можна зробити висновок про те, що необхідність у регулюванні інформаційних відносин виникла досить давно, і прийняття Законів щодо обігу інформації з обмеженим доступом є значним прогресом для України. Регулювання відносин у сфері інформаційної безпеки об'єктивно необхідно, тому що воно забезпечує захист прав людини, економічні інтереси держави і юридичних осіб у сфері підприємництва, захист інформаційних ресурсів держави.

Розгляд питань, які виникають в сфері інформаційних відносин не може бути обмежений лише історичним аналізом цієї проблеми. Тому автор в своїх подальших працях планує більш ретельно розглядати питання обігу інформації з обмеженим доступом та кримінальної охорони даного виду інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новое уголовное Уложение, утверждено 22 марта 1903 года: Законодательство. –СПб.: Изд. Я.А. Канторовича, 1903. –204 с.
2. Декрет СНК «Перечень сведений, составляющих тайну и не подлежащих распространению» // Собрание узаконений и распоряжений Рабочего и крестьянского правительства СССР. –1921. –№ 44.
3. Уголовный кодекс УССР /Утв. ВУЦИК 29.08.1922 г. –Х.: Изд-во. Наркомюста УССР, 1922.
4. Постановление Политбюро ЦК РКК(б) «О создании при ГПУ специального межведомственного бюро по дезинформации (Дезинфбюро)» от 11.01.1923 г. // Собрание узаконений и распоряжений Рабочего и крестьянского правительства СССР. –1923. –№ 49. –Ст.434.
5. Постановление СНК СССР «Об утверждении перечня сведений, являющихся по своему содержанию специально охраняемой государственной тайной» // Сборник законов СССР. –1927. –№ 32. –Ст.320.
6. Инструкция по секретному делопроизводству. Инструкция по шифровальному делопроизводству // Собрание узаконений и распоряжений Рабочего и крестьянского правительства СССР. –1928. –№ 40. –Ст.365.
7. Кримінальний кодекс УРСР (зі змінами та доповненнями на 25.05.1930 р.). –Харків: Юрид. вид-во НКЮ УРСР, 1930. –128 с.
8. Уголовный кодекс Советских Республик Текст с постратейным комментарием /Под ред. С. Канарского. –К.: Гос. изд-во Украины, 1925. –506 с.
9. Уголовный Кодекс Украины: Науч.-практ. комм. /Отв. ред. С.С. Яценко, В.И. Шакуи. –К.: Правові джерела,

1998. –1088 с.

10. Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 р., №2657-ХІІ // ВВР України. -1992. -№ 48. -Ст.650.

11. Закон України "Про державну таємницю" від 21.01.1994 р., № 3855-ХІІ // ВВР України. -1994. -№ 16. -Ст.93.

12. Закон України "Про науково-технічну інформацію" від 25.06.1993 р., № 3322-12 // ВВР України. -1993. -№ 33. -Ст.345.

13. Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією від 13.06.1995 р., № 423 // Зібрання Постанов Уряду України. -1995. -№ 8. -Ст.220.

14. Положення про порядок розпорядження картографічною інформацією від 25.03.1997 р., № 269 // Офіційний Вісник України. -1997. -№ 13. -Ст.41.

15. Закон України "Про захист інформації у автоматизованих системах, про державну таємницю" від 07.05.1994 р., № 24 // ВВР України. -1994. -№ 31. -Ст.286.

16. Наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації служби безпеки України

"Інструкція про порядок забезпечення режиму безпеки, що повинен бути створений на підприємствах, установах та організаціях, які здійснюють підприємницьку діяльність у галузі криптографічного захисту конфіденційної інформації, що є власністю держави" від 22.10.1999 р., № 45 // Офіційний вісник України -1999. -№ 48. -Ст.2383.

17. Постанова Кабінету Міністрів України "Інструкція про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань і інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави" від 27.11.1998 р., № 1893 // Офіційний Вісник України. -1998. -№ 48. -Ст.1764.

18. Орлов П.І. Інформація та інформатизація: Нормативно-правове забезпечення: Наук.-тракт. посібник. –Харків.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. –723 с.

19. Уголовный кодекс Украины: Комментарий /Под ред. Ю.А. Кармазина, Е.Л. Стрельцова. –Харьков, ООО «Одиссей», 2001. –960 с.

Надійшла до редакції 11.03.2004

САМОЙЛОВА Е.С. ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ФОРМИРОВАНИЯ ИНСТИТУТА ИНФОРМАЦИИ С ОГРАНИЧЕННЫМ ДОСТУПОМ

Проведена систематизация законодательства, регулирующего отношения в области информации с ограниченным доступом, начиная с принятия первого законодательного акта и заканчивая нормативными актами, действующими в настоящее время.

***

SAMOJLOVA E.S. THE HISTORICAL ANALYSIS OF FORMATION OF INSTITUTE OF THE INFORMATION WITH THE LIMITED ACCESS

Ordering of the legislation regulating the attitudes in the field of the information with limited access, since acceptance of the first act and finishing the statutory acts working now is carried out.

УДК 340.114:343.359

С.В. СИМОВЬЯН*, канд. техн. наук
И.Е. МЕЗЕНЦЕВА**, канд. юрид. наук, доц.

Акционерный Восточно-Украинский банк «Грант»*
Национальный университет внутренних дел**

ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРАВОВЫХ ИСТОЧНИКОВ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ ДОХОДОВ, ПОЛУЧЕННЫХ ПРЕСТУПНЫМ ПУТЕМ

Выполнен анализ развития законодательства о легализации доходов, полученных преступным путем.

Безусловно, проблема противодействия легализации «грязных» денег, является одной из основных проблем современной правовой науки. Это объясняется прежде всего тем, что процесс отмывания денег, полученных преступным путем, в последнее десятилетие приобретает все более транснациональный характер. Действительно, это общественно-опасное явление превратилось в международный криминальный бизнес, позволяющий преступникам получать сверхприбыли. Поэтому сейчас актуальной является разработка действенных правовых методов противодействия легализации «грязных» денег.

Следует отметить, что решению этой проблемы уделено немало внимания в работах отечественных ученых, в частности, Н. Бабич, М. Бондаревой, А. Беницким, А. Дудоровым, В. Навроцким, Е. Стрельцовым. Однако, следует обратить внимание и на другие правовые документы, что позволит с другой стороны взглянуть на корни этого явления и методы борьбы с ним.

Легализация доходов, полученных преступным путем, как социальный феномен представляет собой негативное явление, в основе которого лежит процесс сокрытия незаконного происхождения доходов, искажение